МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра філософії

Затверджено
На засіданні кафедри філософії
філософського факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
протокол № 6 від 09.02.2026 р.

Завідувач кафедри Карась А.Ф.

Силабус із навчальної дисципліни «Філософія», що викладається в межах ОПП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 032 - історія та археологія, 027 - музеєзнавство, пам'яткознавство, 014 - середня освіта (історія), 054 - соціологія

Львів 2026 р.

Назва курсу	ФІЛОСОФІЯ
Адреса викладання курсу	м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра філософії
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальність 032 «Історія та археологія»; Галузь знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальність 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»; Галузь знань 01 «Освіта», спеціальність 014 «Середня освіта (Історія)»; Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 054 «Соціологія»
Викладач (-і)	Сарабун Оксана Богданівна, к.ф.н., доц. каф. філософії філос. ф-ету ЛНУ ім. І. Франка
Контактна інформація викладача (-ів)	oksana.sarabun@lnu.edu.ua http://filos.lnu.edu.ua/employee/sarabun-o-b
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій (за попередньою домовленістю)
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/course/filosofiia-filolohichnyy-f-et
Інформація про курс	Дисципліна «Філософія» є нормативною дисципліною, яка викладається в 6 семестрі в обсязі 3-ох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Коротка анотація курсу	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам знання, необхідні для орієнтації в особливостях філософського мислення на основі проблематизованого аналізу головних філософських концепцій та вчень. Тому, у курсі актуалізовано як аналітичний огляд історичної природи філософії, так і її спеціалізований методологічний інструментарій, який потенційно може бути використаний студентами в широкому діапазоні їх професійного, культурного та духовного життя. Мова йде, насамперед, про принципи аргументованості, критичності, рефлексивності, раціональності, аксіологічності, етичності, універсальності, всебічності, вичерпності, толерантності тощо. Дисципліна «Філософія» покликана виховувати відповідальну культуру теоретичного мислення, котре здатне конструювати нові концепти для фіксації антагоністичних процесів нелінійного поступу сучасності.
Мета та цілі курсу	**Метою вивчення** нормативної дисципліни «Філософія» є ознайомлення студентів з базовою філософською проблематикою на основі інтерпретації фундаментальних ідей, репрезентованих філософськими школами, напрямками та вченнями й формування здатності до критичного засвоєння смисложиттєвих питань, пов'язаних з розумінням природи буття, пізнання, цінностей, моралі, істини, сенсу, свободи, добра тощо. **ЗАВДАННЯ:** • отримання знань про особливості філософського мислення та його історичну природу; • світоглядне збагачення в процесі осягнення змісту фундаментальних філософських проблем сучасності та природи базових громадянських цінностей; • формування навиків критичного раціонального мислення та відповідальної інтелектуальної культури.
Література для вивчення дисципліни	**Основна література:** 1. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук / Олександр Кульчицький ; матеріали упорядкував і здійснив наукову редакцію Анатолій Карась. – Мюнхен ; Львів : Український вільний університет, 1995. – 164 с. 2. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу / Тарас Лютий. – К. : Темпора, 2019. – 384 с. 3. Петрушенко В. Філософія: вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навчальний посібник / Віктор Петрушенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 594 с. 4. Предмет та призначення філософії у смислотворенні людського буття :підручник / [М. Скринник ... [та ін.] ; за науковою редакцією Михайла Скринника, Людмили Рижак ; МОН України, Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. – 653 с. 5. Рижак Л. Філософія : підручник / Людмила Рижак. – Видання 2-ге, перероблене, доповнене. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 648 с. 6. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / Пер. з нім. Вахтанґа Кебуладзе. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2017. – 528 с. **Додаткова література:** 7. Гільдебранд Д. Що таке філософія? – Львів : Колесо, 2008. – 244 с. 8. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях / Анатолій Карась. – Київ; Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 520 с.

	9. Кримський С. Під сигнатурою Софії / Сергій Кримський. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 367 с. 10. Лой А. та ін. Основи практичної філософії: підручник [для студентів вищих навчальних закладів] / Анатолій Лой та інші. – К. : Меритократ, 2016. – 400 с. 11. Нідельман Я. Серце філософії / пер. з англ. Олега Кіндія. – Львів : Літопис, 2000. – 286с. 12. Попович М. Бути людиною / Мирослав Попович. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 223 с. 13. Рюс Ж. Поступ сучасних ідей : панорама новітньої науки / Жаклін Рюс ; з французької переклав Віктор Шовкун. – Київ : Основи, 1998. – 669 с. 14. Рьод В. Шлях філософії : з XVII по XIX століття : посібник / Вольфґанґ Рьод ; пер. з нім. В.М. Терлецького, О.І. Вєдрова. – Київ : Дух і літера, 2009. – 386 с. 15. Рьод В. Шлях філософії : XIX-XX століття : посібник / Вольфґанґ Рьод ; переклад з німецької М.Д. Култаєвої, В.І. Кебуладзе, В.М. Терлецького. – Київ : Дух і літера, 2010. – 366 с. 16. Скринник М. Філософія : навчальний посібник / Михайло Скринник, Лілія Фльорко, Микола Фльорко. – Львів : Ліга-Прес, 2015. – 477 с. 17. Тейлор Ч. Етика автентичності / Чарльз Тейлор ; пер. з англ. і заг. ред. Андрій Васильченко. – Київ : Дух і літера, 2013. – 125 с.
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних З них: 32 години лекцій 16 годин практичних занять 42 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення курсу студент повинен: **Знати:** • сутність філософського знання в контексті сучасної культури та його роль в духовному й інтелектуальному житті людини; • природу світогляду, його структурні елементи й історичні типи, особливості зв'язку світогляду з філософією; • структуру філософського знання та базову проблематику ключових галузей філософії; • історичну динаміку концептуального апарату філософії, котрий у різні епохи є квінтесенцією «духу часу» та його екзистенційних криз; • природу універсальних філософських питань до світу, котрі є свідченням здатності проблематизації реальності; специфіку української філософської думки та її місце посеред інших європейських національних філософій.

	Вміти: • актуалізувати рефлексивну природу філософського знання, котра розкриває особливу перспективу самопізнання особи; • критично самостійно та відповідально мислити, відмовляючись від апеляції до авторитетів, покладання на стереотипи й упередження колективного несвідомого; • несуперечливо, аргументовано, доказово, різнобічно репрезентувати свою наукову та світоглядну позицію; • осмислено інтерпретувати антагоністичні події та нелінійні процеси з соціального, політичного та культурного життя сучасного світу; • конструювати раціональні стратегії власного майбутнього з метою вичерпної актуалізації свого людського потенціалу.
Формат курсу	Очний
Теми	**ДОДАТОК (схема курсу)**
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких дисциплін як етика, психологія, культурологія, історія української культури, педагогіка, політологія, риторика, логіка.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Викладання курсу здійснюється шляхом залучення таких форм спілкування з аудиторією як діалогічні лекції, дискусійні семінари та самостійна робота студентів у формі творчих робіт (есе) на основі знайомства з філософськими першоджерелами. Під час навчання вітаються пізнавальні ініціативи студентів та актуалізується принцип індивідуалізації, що сприяє найбільш повному розкриттю особового потенціалу студента.
Необхідні обладнання	Вивчення навчальної дисципліни «Філософія» потребує використання стандартного програмного забезпечення, адже базовим інструментарієм курсу є філософські першоджерела.

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	**Оцінювання** проводиться за 100-бальною шкалою. Впродовж семестру кожен студент може отримати на семінарських заняттях максимум 50 балів. За відвідування лекційних занять студент може отримати максимум 16 балів. Впродовж семестру студенти двічі виконують тести кожен по 10 балів. Тести виконуються на лекції. Тест № 1 включає питання в межах 1-8 навчальної теми, тест № 2 – 9-16 тем відповідно. На усний іспит відводиться 14 балів максимум. **Академічна доброчесність**: Очікується, що усі форми навчальної роботи студентів будуть свідченням їх здатності критично відчитувати філософські тексти та на основі актуалізації універсальних філософських проблем будувати моделі для розуміння злободенних реалій українського соціокультурного простору. **Відвідування занять** є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів навчальних робіт, передбачених курсом. **Література.** Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. **Політика виставлення балів.** Для виставлення підсумкової оцінки за семестрову роботу враховуються бали, набрані студентами за усні відповіді та доповнення на семінарських заняттях, за тести, а також додаткові форми письмової роботи (на розсуд викладача). Необхідною умовою допуску до іспиту є відсутність невідпрацьованих пропущених семінарських занять. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до іспиту	1. **Поняття світогляду, його структура та функції.** 2. Міфологія як колиска людської цивілізації. Міфотворчість у сучасному світі. 3. Особливості релігійного типу світогляду. 4. Наукове пізнання як вид духовної практики. 5. **Виникнення філософії в контексті розвитку духовної культури людства.** 6. Критичне мислення як основа філософської рефлексії. 7. Філософія як наука. Предмет, об'єкт, методи та функції філософського дослідження. 8. Структура філософського знання: основні галузі сучасної філософії. 9. **Особливості східної філософії в порівнянні з західною традицією.** 10. Буддизм як спосіб подолання страждань. 11. Соціально-етичні засади філософії Конфуція. 12. Онтологічна філософія Лао-цзи. 13. **Космоцентричний характер давньогрецької філософії. Поняття логосу.** 14. Досократична філософська традиція. Поняття архе. 15. Антропологічний поворот у філософії софістів та Сократа. 16. Філософське вчення Сократа. Поняття про маєвтичний метод філософування. 17. Ідеалістичне вчення Платона. Світ речей та ідей. 18. Натуралістична філософія Арістотеля. Вчення про буття. 19. Філософські школи Давнього Риму: стоїки та епікурейці.

	20. Філософські школи Давнього Риму: скептики та неоплатоніки. 21. **Теоцентричний характер середньовічної філософії. Ідейні засади християнської культури.** 22. Проблеми Бога та душі у філософії апологетів. Спосіб засвоєння античної спадщини. 23. Поняття патристики. Природа «абсурдної віри» з позиції Тертуліана. 24. Схоластична філософія. Поняття еманації та проблема універсалій. 25. Філософія А. Августина. Тлумачення сутності Бога та природи часу. Проблема свободи волі та предестинації. 26. Т. Аквінський про докази існування Бога. Принцип гармонії віри і розуму. 27. **Антропоцентричний та гуманістичний характер філософії епохи Ренесансу.** 28. Поняття про гідність людини у філософії Дж. Піко делла Мірандоли. Платонізм Ренесансу у вченні М. Фічіно. 29. Натурфілософські та пантеїстичні ідеї М. Кузанського. 30. Натурфілософські та пантеїстичні ідеї Дж. Бруно. 31. Зародження протестантизму. Поняття світського аскетизму у філософії М. Лютера. 32. **Наукові революції 16-17 ст. та їх роль у створенні механіко-матеріалістичної картини світу.** 33. Науковимірний характер новочасної філософії. 34. Емпіризм Ф. Бекона. Поняття про «велике відновлення наук», критерії істинних знань та ідоли розуму. 35. Раціоналізм Р. Декарта. Принцип методологічного сумніву. Вчення про субстанцію та вроджені ідеї. 36. **Особливості німецької ідеалістичної філософії. Діалектичний метод.** 37. Система критичної філософії І. Канта. Проблема можливостей людського пізнання. 38. Система абсолютного ідеалізму Г. Геґеля. Вчення про абсолютну ідею. 39. **Філософія романтизму як ідейне джерело новітньої філософії 19-20 ст.** 40. Ірраціональні засади філософії життя – А. Шопенгауер, Ф. Ніцше, А. Берґсон. 41. Нігілістична філософія Ф. Ніцше. Критика цінностей, поняття про надлюдину. 42. Релігійний та атеїстичний різновиди екзистенціалізму (С. К'єркеґор, К. Ясперс; Ж.-П. Сартр, А. Камю). 43. Поняття сутності та існування людини в концепції екзистенціалізму. Межова ситуація. 44. **Кордоцентрична спрямованість української філософії та основні періоди її розвитку.** 45. Любомудріє як форма духовно-інтелектуальної традиції Русі. «Слово про закон і благодать» Іларіона. 46. Становлення філософії українського духу в Києво-Могилянській академії (І. Гізель, С. Яворський, Т. Прокопович, Г. Кониський, Г. Щербацький). 47. Г. Сковорода як фундатор філософії українського духу. Поняття щастя, самопізнання та «сродної праці». 48. Філософія української національної ідеї. Поняття поступу в концепції І. Франка. 49. **Метафізика та онтологія: контури історіософських взаємодій.** 50. Історико-філософські трансформації в розумінні поняття буття. 51. Буття людини як єдність природного, духовного та соціального. 52. Просторово-часовий вимір буття. 53. **Предмет та ключова проблематика гносеології. Поняття знання і пізнання.** 54. Генеза поглядів на проблему пізнання у процесі розвитку філософії. 55. Типи, види, рівні та форми знання. 56. Проблема істини та її основні концепції.

	57. **Філософські засади суспільного життя. Ідея природного стану та соціального договору в концепціях Т. Гоббса та Дж. Локка.** 58. Свобода як благо і випробування для людини, її позитивний та негативний виміри (І. Берлін). 59. Ідея соціальної справедливості в концепції Дж. Ролза. 60. Специфіка конструювання історичної дійсності та відповідальність за цей процес (К. Ясперс). 61. **Поняття, природа та основні види цінностей.** 62. Етика і естетика як структурні компоненти філософської аксіології. 63. Філософія культури та філософія релігії як структурні компоненти філософської аксіології. 64. Культура і цивілізація. Проблема кризи культури у філософії XX ст. 65. Поняття масової культури в Х. О.-і-Гассета. 66. **Проблема, сутність та ознаки свідомості. Міждисциплінарний характер наукових студій про природу свідомості.** 67. Концепції походження та підходи до тлумачення природи свідомості. 68. Ідея несвідомого у психоаналітичній філософській традиції (З. Фройд, К.Г. Юнг). 69. Тлумачення природи свідомості в аналітичній філософії (Т. Нагель, Д. Денет, Дж. Серль, Д. Чалмерс, Ф. Джексон, Д. Девідсон). 70. **Філософська антропологія як основа наук про людину. Людина як єдність біологічного й соціального.** 71. Основні теорії антропогенезу (креаційна, еволюційна, космічна). 72. Тлумачення природи людини в історії філософії. 73. Екзистенційні проблеми людського існування: життя і смерті, свободи і відповідальності, покликання і сенсу.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)** *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Матеріали	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
09.02.2026	**Тема 1. Поняття світогляду та його історичні типи** **План:** 1. Поняття світогляду, його структура та функції. 2. Міфологія як колиска людської цивілізації. Міфотворчість у сучасному світі. 3. Особливості релігійного типу світогляду. 4. Наукове пізнання як вид духовної практики. ***Ключові поняття до теми:*** Світогляд, світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння, знання, цінності, міф, релігія, філософія, наука, картина світу.	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Бостром Н. Суперінтелект. Стратегії і небезпеки розвитку розумних машин. – К.: Наш формат, 2020. – 408 с. 2. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд: для чого ми живемо і яке наше місце у світі. – під ред. М.А. Жукалюка. – Львів, МБФ, 2008, Т.1. – 416 с. URL: https://issuu.com/svyatoslavlobas/docs/_____.____ 3. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд: у пошуках істини і реальності. – під ред. М.А. Жукалюка. – К. : УБТ, 2008, Т.2. – 416 с. URL: https://issuu.com/svyatoslavlobas/docs/_____.____131e54aa06053a 4. Мірча Е. Священне і мирське. – К. : Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001. – 116 с. URL: https://www.svit.in.ua/kny/Eliade_svia.pdf 5. Кайку М. Фізика майбутнього. Як наука вплине на долю людства і змінить наше повсякденне життя у XXI сторіччі. – Переклала з англ. Анжела Кам'янець. – Львів: Літопис, 2013. – 432 с. URL: https://batrachos.com/sites/default/files/pictures/Books/Kayku_2013_Fizyka_maibutnoho.pdf 6. Карась А. Міфотворчість як соціокультурна проблема розуміння і раціональности // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Філософія, політологія. – 2001. Вип. 33. – С. 25 – 38. 7. Кемпбелл Дж. Тисячоликий герой. – Terra incognita, 2020. – 416 с. 8. Мельник В. Філософія. Наука. Техніка : Методолого-світоглядний аналіз / В.П. Мельник : монографія – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 592 с. 9. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. К.:	**2 год., 3 год.**	

				Обереги, 1992. Розд. 2. 10. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. К.: Обереги, 2003. – 144 с. 11. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія / Людмила Рижак. – Вид. 3-тє, перероб., доп. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 532 с. 12. Рижак Л. Філософія : підручник / Людмила Рижак. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 650 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/Ryzhak-L.-Filosofiia-iak-refleksiia-dukhu-navchal-nyy-posibnyk.pdf 13. Ясперс К. Чотири процеси змін світоглядних форм – с. 40-54 // Карл Ясперс. Психологія світоглядів. – З нім. пер. О. Кислюк, Р. Осадчук. – К.: Юніверс, 2009. – 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Jaspers_Karl/Psykholohiia_svitohliadiv.pdf? ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Конфлікт цивілізацій – чи справді він відбувається? URL: https://www.youtube.com/watch?v=99WxgLtNjoY&t=0s 2. Наталія Кривда. Вступ до міфології. URL: https://www.youtube.com/watch?v=8NYVaIX1DQs&t=2432s 3. Політична міфологія: як визначити та протистояти маніпуляціям | Наталія Кривда | TEDxKNU (youtube.com) 4. Ігор Козловський. На які питання відповідає релігія | CEO Club. URL: https://www.youtube.com/watch?v=V8GdTCI4ne8 5. Робот Софія – інтерв'ю з творцем. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YKsBX53qzEA 6. Нік Бостром. Що станеться, коли наші комп'ютери стануть розумнішими за нас? URL: https://www.youtube.com/watch?v=MnT1xgZgkpk 7. Родні Брукс. Чому ми покладатимемося на роботів? URL: https://www.ted.com/talks/rodney_brooks_why_we_will_rely_on_robots?hasSummary=true&language=uk		

16.02.2026	**Тема 2. Філософія як теоретична форма світогляду** **План:** 1. Виникнення філософії в контексті розвитку духовної культури людства. 2. Критичне мислення як основа філософської рефлексії. 3. Філософія та наука: проблема взаємозв'язку. 4. Структура філософського знання: основні галузі сучасної філософії. ***Ключові поняття до теми:*** софійний та епістемний способи буття філософії, мудрість і знання, рефлексія, система «людина-світ», поняття, ідеї, метод, трансценденція, онтологія, гносеологія, філософська антропологія, логіка, етика, естетика, аксіологія, феноменологія, герменевтика, діалектика.	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Вооглайд Ю. Мислити як громадянин. – пер. з естонської О. Сауляк. – 2020. – 444 с. URL: https://vooglaid.org/uk/knyhy/myslyty-yak-hromadyanyn/ 2. Гільдебранд фон Д. Що таке філософія? – пер. з англ. Ю. Підлісний. – Львів: Колесо, 2008. – 244 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/Hil-debrand-D.-SHCHo-take-filosofiia.pdf 3. Дельоз Ж., Ґватарі Ф. Що таке філософія? – пер. з фр. Я. Тарасюк. – Львів: Астролябія, 2015. – с. 5-18. URL: https://astrolabium.com.ua/shch_take_filosofija-zhil_deloz.html 4. Забужко О. Філософія і культурна притомність нації. – Доповідь, виголошена на 11-му Конґресі Міжнародної Асоціації Україознавців у Львові в серпні 1993 р. Опубліковано: "Сучасність". – 1994. ч. 3. Режим доступу: http://exlibris.org.ua/zabuzko/r04.html 5. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / пер. з англ. Максим Яковлєв. – 5-те вид. – К. : Наш Формат, 2021. – 480 с. URL: https://nashformat.ua/pdf-preview/myslennya-shvydke-j-povilne-709056 (Частина I «Дві системи»: Вступ, Розділ 1 «Дійові особи історії». – с. 7-34). Аудіокнига: https://www.youtube.com/watch?v=CEp8ystxz3c (Частина I «Дві системи»: Вступ, Розділи 1-9). 6. Кемп П. Переосмислення філософії як сили слова. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. – Випуск 11 (2008). Режим доступу: http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/filos/article/view/991 7. Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянської академії», 2008. – с. 110-123. 8. Кримський С. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? // Запити філософських смислів– К.: Парапан, 2003. - С. 8–21. Доступно на: http://5fan.ru/wievjob.php?id=23241 9. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. - Мюнхен-Львів, 1995. – розділ 1. Визначення поняття філософії: її предмет, зміст та значення. - с. 24-35. 10. Нідельман Я. Серце філософії. – Львів, 2000. – с.10-29. 11. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III—IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів, 2005. 12. Поппер К. Як я розумію філософію? Пер. з нім. за виданням: Popper . Wie ich die Philosophic sehe // Popper K.R. Auf der Suche nach einer besseren Welt. Munchen, 1984. – S. 193–211.	**2 год., 3 год.**	

				13. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія / Людмила Рижак. – Вид. 3-тє, перероб., доп. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 532 с. 14. Рижак Л. Філософія : підручник / Людмила Рижак. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 650 с. 15. Янарас Х. Нерозривна філософія. – К. : Основи, 2000. – С. 10-36 (Ч 1. Прадавня любов до мудрості). ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Лютий Т. Філософ – це провідник до суспільства особистостей. URL: https://www.youtube.com/watch?v=f-xwy3hu2Is 2. Мироненко Р., Зборовська К. Що таке філософія? Як філософувати? URL: https://www.youtube.com/watch?v=ZpnyDErj_cU 3. Чому лише критичне мислення може врятувати нас від великої людської дурості? URL: https://www.youtube.com/watch?v=5AXRp0W1FX8&t=44s 4. Як запитання змінюють життя? URL: https://www.youtube.com/watch?v=gjZVDupD_xo&t=247s		
23.02.2026	**Тема 3. Витоки філософії: східна парадигма.** **План:** 1. Особливості східної філософії в порівнянні з західною традицією. 2. Буддизм як спосіб подолання страждань. 3. Соціально-етичні засади філософії Конфуція. 4. Онтологічна філософія Лао-цзи. ***Ключові поняття до теми:*** Синкретизм, традиціоналізм, колективізм, страждання, бажання, порожнеча, карма, сансара, майя, нірвана, дхарма, серединний шлях, хінаяна,	**Лекція, Самостійна робота**		**Рекомендована література:** 1. Дослідження цивілізацій Сходу та Заходу : історія, філософія, філологія / НАН України, Ін-т сходознавства ім. А. Кримського...[та ін.] - К., 2004. – 166 с. 2. Духовність, мораль, етика традиційних суспільств Далекого Сходу : [збірник статей] / упорядкування В.Ф. Резаненка ; Національний університет «Києво-Могилянська Академія», Центр сходознавства. - Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 295 с. 3. Лао-цзи. Дао де цзин / [Лао-цзи ; переклад українською Євгена Тарнавського]. – Харків : Фоліо, 2020. – 87 с. 4. Місце філософії в інтелектуальних традиціях Сходу / [Ю.Ю. Завгородній ... [та ін.] ; Національна академія наук України, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди. - Київ : Наукова думка, 2013. – 245 с. 5. Нідал О. Дійсність як вона є : живий підхід до Буддизму для сучасного світу /Лама Оле Нідал ; [пер. з англ. А. Сегіновича]. - Ужгород : Простір, 1997. – 113 с. 6. Стрелкова А. Буддизм : філософія порожнечі / А.Ю. Стрелкова ; Національна академія наук України, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2015. – 403 с., [5] с. кол. іл.	**2 год.**	

	махаяна, ваджраяна, небо, ритуал, благородна людина, жень, дао, де, недіяння.			7. Чодзин Ч. Життя Будди : шлях до свободи ума / Чодзин Кон Шераб ; пер. з англ. В. Петрова. - Київ : Факт, 2007. – 173 с.		
02.03.2026	**Тема 4. Становлення та розвиток філософії в античному світі.** **План:** 1. Космоцентричний характер давньогрецької філософії як способу повсякденного переживання гармонійності світу. 2. Досократична філософська традиція: поняття про архе. Іонійська, піфагорейська, елейська, атомістична та софістична філософські системи. 3. Антропоцентризм філософії Сократа. 4. Природа матеріального та ідеального в тлумаченні Платона й Арістотеля. 5. Філософські школи Давнього Риму: стоїки, епікурейці, скептики, неоплатоніки. ***Ключові поняття до теми:*** Космоцентризм, логос, поліс, демократія, громадянин, дозвілля, здивування, мудрість, архе, апорія, калокагатія, діалектика, маєвтика, іронія, ідея, річ, матерія, форма, гомеомерії, буття, небуття,	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Аврелій М. Наодинці з собою. – пер. з грецької Р. Паранько. – Львів : Апріорі, 2018. – 184 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Avrelii_Mark/Naodyntsi_z_soboiu.pdf? 2. Адо П. Що таке антична філософія? / Переклад з французької С.Л. Йосипенка. – К: Новий Акрополь, 2014. – 428 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ado_Pier/Scho_take_antychna_filosofiia7/ 3. Арістотель. Нікомахова етика; переклав з давньогрецької В. Ставнюк. – Київ : Аквілон-плюс, 2002. – 479 с. URL: http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf 4. Арістотель Політика; переклав з давньогрецької О. Кислюк. – Київ : Основи, 2000. – 238 с. 5. Боецій С. Розрада від філософії. – пер. з лат. А. Содомора. – К. : Основи, 2002. – 146 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Boetsii_Severyn/Rozrada_vid_filosofii.pdf? 6. Діалоги / Платон ; переклали з давньогрецької Йосип Кобів ... [та ін.] ; [передмова Володимира Кондзьолки]. – Київ : Основи, 1995. – 392 с. 7. Епіктет. Енхейридіон і фрагменти. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1976. – 103 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/476/file.pdf 8. Кондзьолка В. Нариси історії античної філософії. – Львівський університет ім. І. Франка. – Львів, 1993. – 259 с. 9. Кондзьолка В. Філософія і її історія /В.В. Кондзьолка. – Львів, 1996. – 167 с. 10. Лопес Г., Пільюччі М. Нові стоїки. 52 уроки для наповненого життя. – пер. Кушнір Д., Яцюк Н. – К. : Лабораторія, 2023. – 336 с. 11. Платон. Апологія Сократа. – С. 21-51 // Платон. Діалоги. – Харків : Фоліо, 2008. – 349 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Plato/Apolohia_Sokrata.pdf 12. Платон. Бенкет. URL: https://royallib.com/book/platon/benket.html 13. Платон. Діалоги. – переклали з давньогрецької Йосип Кобів ... [та ін.] ; [передмова Володимира Кондзьолки]. – Київ : Основи, 1995. – 392 с. 14. Сенека Л. Моральні листи до Луцилія. – пер. А. Содомори. – Львів :	**2 год., 3 год.**	

	натурфілософія, діалектика, гілозоїзм, релятивізм щастя.			Апріорі, 2017. – 552 с. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=9115 15. Татаркевич В. Історія філософії : [у трьох томах : пер. з польськ.] / Владислав Татаркевич ; [переклад з польської А. Шкраб'юка]. – Львів : Свічадо, 1997-1999. – 3 т. 16. Туренко В. Між земним і небесним: тексти піфагорійців / Віталій Туренко; МОН України, КНУ ім. Т. Шевченка. – К. : Дух і літера – 703 с. 17. Чижевський Д. Антична філософія в конспективному вигляді : лекції читані в Богословсько-педагогічній академії УАПЦ в Мюнхені. – Кіровоград, 1994. – 71 с. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** Зборовська К. Стоїцизм як мистецтво жити. Курс лекцій. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLYCS-PXzx5B30sohx9IuPac88zuwjNb08		
09.03.2026	**Тема 5. Філософія епохи середніх віків.** **План:** 1. Теоцентричний характер середньовічної філософії. Ідейні засади християнської культури. 2. Проблеми Бога та душі у філософії апологетів. Спосіб засвоєння античної спадщини. 3. Поняття патристики. Природа «абсурдної віри» з позиції Тертуліана. 4. Схоластична філософія. Поняття еманації та проблема універсалій. 5. Філософія А. Августина. Тлумачення сутності Бога та природи часу. Проблема свободи волі та предестинації.	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Абеляр П. Історія моїх страждань ; Утішне послання до друга ; Листування Абеляра й Елоїзи ; Ісповідь віри Елоїзі / пер. з лат. Р. Паранько. - Львів : Літопис, 2004. – 131 с. 2. Біблія або книги Святого письма Старого і Нового заповіту : із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена. – [Б. м.], [б. р.]. – 1523 с. 3. Бонавентура. Путівник мислі до Бога : про приведення мистецтв до богослов'я / Бонавентура ; переклад з латинської мови, вступ, коментарі : Ірина Піговська. – Львів : Видавництво Українського католицького університету, 2014. – 169 с. 4. Захара І. Середньовічна філософія. – с. 179 – 264. // Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів : Видавництво ЛБА, 1997. – 398 с. 5. Кондзьолка В. Історія середньовічної філософії : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / В.В. Кондзьолка. – Львів : Світ, 2001. – 318 с. 6. Коплстон Ф. Середньовічна філософія / Фредерік Коплстон ; переклад з англійської Артема Колесника. – К. : [б.в.], 1997. – 155 с. 7. Ле Ґофф Ж. Середньовічна уява : есеї. – пер. з фр. Ярема Кравець. – Львів : Літопис, 2007. – 346 с. 8. Пашук А. Нариси з історії філософії середніх віків : підручник для студентів вищих навчальних закладів : академічний курс /А.І. Пашук. – К. : Ін Юре, 2007. – 712 с.	**2 год.,** **3 год.**	

	6. Т. Аквінський про докази існування Бога. Принцип гармонії віри і розуму. ***Ключові поняття до теми:*** теоцентризм, креаціонізм, антична спадщина, душа і тіло, розум і свобода волі, віра й розуміння, догмат, фідеїзм, універсалії, номіналізм і реалізм.			9. Рассел Б. Історія західної філософії / Бертран Рассел ; переклали з англійської Юрій Лісняк і Петро Таращук. – К. : Основи, 1995. – 758 с. 10. Рижак Л. Філософія : підручник / Людмила Рижак. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 650 с. 11. Татаркевич В. Середньовічна філософія. – с. 258-385. // Татаркевич В. Історія філософії: Т.1: Антична і середньовічна філософія / Пер. З пол.. А. Шкраб'юка. – Львів: Свічадо, 1997. – 456 с.		
16.03.2026	**Тема 6. Гуманістична спрямованість ренесансної філософії.** **План:** 1. Антропоцентричний та гуманістичний характер філософії епохи Ренесансу. 2. Поняття про гідність людини у філософії Дж. Піко делла Мірандоли. Платонізм Ренесансу у вченні М. Фічіно. 3. Натурфілософські та пантеїстичні ідеї М. Кузанського. 4. Натурфілософські та пантеїстичні ідеї Дж. Бруно. 5. Зародження протестантизму. Поняття світського аскетизму у філософії М. Лютера. ***Ключові поняття до***	**Лекція, Самостійна робота**		**Рекомендована література:** 1. Захара І. Філософія доби Відродження. – С. 265-286. // Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів : Видавництво ЛБА, 1997. – 398 с. 2. Пашук А.І. Філософія епохи Відродження. – С. 533-705. // Пашук А. І. Нариси з історії філософії середніх віків: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К. :Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 712 с. 3. Петрушенко В. Л. Філософія Відродження. – С. 99-116. // Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій : Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2011. – 504 с. 4. Татаркевич В. Історія Філософії: Т. 2 : Філософія Нового часу до 1830 року / Пер. З пол. Я. Саноцький, О. Гірний. – Львів : Свічадо, 1999. – 352 с.	**2 год., 3 год.**	

	теми: Антропоцентризм, гуманізм, свобода, гідність, натурфілософія, пантеїзм, геліоцентризм, нескінченність Всесвіту, утопія.					
23.03.2026	**Тема 7. Філософія Нового часу.** **План:** 1. Наукові революції 16-17 ст. та їх роль у створенні механіко-матеріалістичної картини світу. 2. Науковимірний характер новочасної філософії. 3. Емпіризм Ф. Бекона. Поняття про «велике відновлення наук», критерії істинних знань та ідоли розуму. 4. Раціоналізм Р. Декарта. Принцип методологічного сумніву. Вчення про субстанцію та вроджені ідеї. ***Ключові поняття до теми:*** наукова революція, механіко-матеріалістична картина світу, методу пізнання, емпіризм і раціоналізм, індукція, дедукція, субстанція, модус, теорія пізнання.	**Лекція, Самостійна робота**		**Рекомендована література:** 1. Гелнер, Е. Розум і культура: історична роль раціональності та раціоналізму / Е. Гелнер ; пер. з англ. С. Савченко. - Х. : Акта, 2004. - 298 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Gellner_Ernest/Rozum_i_kultura_istorychna_rol_ratsionalnosti_ta_ratsionalizmu/ 2. Захара І. Філософія Нового часу. Німецька філософія кінця XVIII - початку XIX ст. – с. 286-363. // Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів : Видавництво ЛБА, 1997. – 398 с. 3. Петрушенко В. Л. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія. – с. 116-162. // Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій : Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2011. – 504 с. 4. Татаркевич В. Історія Філософії: Т. 2 : Філософія Нового часу до 1830 року / Пер. З пол. Я. Саноцький, О. Гірний. – Львів : Свічадо, 1999. – 352 с.	**2 год., 3 год.**	

30.03.2026	**Тема 8. Німецька ідеалістична філософія.** **План:** 1. Особливості німецької ідеалістичної філософії. Діалектичний метод. 2. Система критичної філософії І. Канта. Проблема можливостей людського пізнання. 3. Система абсолютного ідеалізму Г. Гегеля. Вчення про абсолютну ідею. ***Ключові поняття до теми:*** критична філософія, «річ у собі», «річ для нас», феномен і явище, агностицизм, розсудок і розум, ідеї, антиномії чистого розуму, діалектика, дух, ідеалізм.	**Лекція, Самостійна робота**		**Рекомендована література:** 1. Гегель, Ґ. Феноменологія духу / З нім. пер. П. Таращук; Наук ред. пер. Ю. Кушаков. — К: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. — 548 с. URL: http://aps-m.org/wp-content/uploads/2017/03/Fenomenolohia_Dukhu-1.pdf Декарт Р. Метафізичні розмисли / Пр. з фр. З. Борисюк та О. Жупанського. – К. : Юніверс, 2000. – 304 с. 2. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. — К.: Юніверс, 2000. — 504 с. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Kant_Immanuel/Krytyka_chystoho_rozumu/ 3. Лисий В. Діалектика як діалог і метод: критерій сутнісної єдності. URL: old.filos.lnu.edu.ua › visnyk_16	**2 год., 3 год.**	
06.04.2026	**Тема 9. Розвиток філософських ідей у 19 – 20 ст. Поняття некласичної (ірраціональної) філософії** **План:** 1. Особливості європейських світоглядних змін на зламі XIX-XX ст. Філософія романтизму як ідейне джерело новітньої	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX – XX ст. : навчальний посібник / Андрій Дахній. – Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2015. – 486 с. 2. Захара І. Сучасна світова філософія (XIX – XX ст.) – С. 363-398. // Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів: Видавництво ЛБА, 1997. – 398 с. 3. Камю А. Міф про Сізіфа. – пер. О. Жупанського. – Портфель, 2015. URL:	**2 год., 3 год.**	

	філософії. 2. Філософія Ф. Ніцше. Поняття про надлюдину. 3. Ідея несвідомого у психоаналізі З. Фройда. 4. Релігійний та атеїстичний різновиди екзистенціалізму (С. К'єркеґор, К. Ясперс; Ж.-П. Сартр, А. Камю). ***Ключові поняття до теми:*** Філософія романтизму, філософія Просвітництва, ірраціоналізм, екзистенція, сутність та існування людини, межова ситуація, абсурд, сенс життя, воля, інтуїція, антисцієнтизм, нігілізм, надлюдина, смерть Бога, ресентимент.			https://shron1.chtyvo.org.ua/Kamiu_Alber/Mif_pro_Sizifa.pdf 4. Ніцше Ф. Так казав Заратустра; Жадання влади / Пер. з нім. А. Онишка, П. Таращука. – К. : Основи, 2003. – 437 с. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printitzip.php?tid=3781 5. Райда К. Екзистенціальна філософія. Традиція і перспективи. – К. : Парапан, 2009. – 328 с. 6. Сартр Ж.-П. Нудота: Роман, п'єси: Пер. з фр. / Передмова та примітки В. І. Фесенко. – Харків: Фоліо, 2006. – 351 с. 7. Северино Е. Сутність нігілізму. – К.: Темпора, 2020. – 688 с. 8. Татаркевич В. Історія філософії: Т. 3: Філософія XIX століття і новітня / Пер. З пол. О. Гірний. – Львів: Свічадо, 1999. – 568 с. 9. Філософія Артура Шопенгауера та сучасність: колективна монографія / [Анатолій Карась ... [та ін.] ; за редакцією Анатолія Карася. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 164 с. 10. Фройд. З. Вступ до психоаналізу : лекції зі вступу до психоаналізу / Зигмунд Фройд ; [переклав з німецької Петро Таращук]. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2021. – 550, [1] с. URL: http://aps-m.org/wp-content/uploads/2017/03/Vstup_do_psykhoanalizu.pdf 11. Ясперс К. До питання німецької провини (уривки). Режим доступу: https://uamoderna.com/images/archiv/28-2020/UM28Jaspers.pdf ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Дахній А. Фрідріх Ніцше: від класичного філолога до некласичного філософа. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0KGFntpuvF8 2. Дахній А. Самотність, комунікація, любов: філософія та література екзистенціалізму. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0QkCM0uJopM 3. Камю: екзистенціалізм, сторонній, анти-Сартр. URL: https://www.youtube.com/watch?v=sWp6RTwTm7g 4. Фройд: ерос, Едип, сни, психоаналіз. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Pg9ybdCQFuE		

13.04.2026	**Тема 10. Філософська думка в Україні.** **План:** 1. Кордоцентрична спрямованість української філософії та основні періоди її розвитку. 2. Любомудріє як форма духовно-інтелектуальної традиції Русі. «Слово про закон і благодать» Іларіона. 3. Становлення філософії українського духу в Києво-Могилянській академії (І. Гізель, С. Яворський, Т. Прокопович, Г. Кониський, Г. Щербацький). 4. Г. Сковорода як фундатор філософії українського духу. Поняття щастя, самопізнання та «сродної праці». 5. Філософія української національної ідеї. Поняття поступу в концепції І. Франка. ***Ключові поняття до теми:*** амбівалентність ментальності, любомудріє, закон та благодать, етика, антеїзм, антропологія, академічна філософія, сім вільних мистецтв, кордоцентризм, споріднена праця, самопізнання, дві натури і три світи, щастя, свобода, нація, гідність, національна ідея національна свідомість, поступ.	**Лекція, Самостійна робота**		**Рекомендована література:** 1. Горський В. Біля джерел : нариси з історії філософської культури України / Вілен Сергійович Горський. - Київ : Києво-Могилянська академія, 2006. – 262 с. 2. Горський В. Історія української філософії : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.С. Горський, К.В. Кислюк. – Київ : Либідь, 2004. – 485 с. 3. Давньоруські любомудри : аналіз творчості давньоруських книжників / Вілен Горський ... [та ін.] – Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2004. – 302 с. 4. Захара І. С. Академічна філософія України (XVII-I полов. XVIII ст.) / І.С. Захара. Львів : Видавництво Львівського національного університету ім. І. Франка, 2000. – 237 [2] с. 5. Захара І. С. Українська філософія : навчальний посібник / І.С. Захара ; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка, Філософський факультет. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 353 с. 6. Кониський Г. Філософські твори : у двох томах : Георгій Кониський ; редколегія : І.С. Захара ... [та ін.] ; [переклад з лат., упорядкування, передмова та примітки М.В. Кашуби ; Академія наук Української РСР, Інститут філософії, Інститут суспільних наук]. – Київ : Наукова думка, 1990. – 2 т. 7. Лисий І. Я. Національно-культурна ідентичність філософії : сім наближень до теми. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2013. – 179 с. 8. Розвиток філософської думки в Україні :навчальний посібник / [Ю.М. Вільчинський ... [та ін.] ; за редакцією Юрія Вільчинського ; Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Інститут прикладної та професійної етики. – Київ : КНЕУ, 2014. – 327 с. 9. Сковорода Г. Розмова про істинне щастя / Г.С. Сковорода ; [переклад українською мовою, примітки В.О. Шевчука]. – Харків : Прапор, 2002. – 270 с. 10. Сковорода Г. Наркіс. Розмова про те: пізнай себе // Григорій Сковорода. Твори в двох томах. Том 1. Поезії, байки, трактати, діялоги. Ред. Олекса Мишанич. Київ: УНІГУ & НАН України, 1994. – с.150-195. Режим доступу: http://swjatoslaws.narod.ru/Narkis.pdf 11. Спадщина Памфіла Юркевича : світовий і вітчизняний контекст : (збірник наукових статей) / [редакційна колегія : В.С. Горський (відповідальний редактор), І.Я. Лисий, А.Г. Тихолаз] ; Національний університет «Києво-Могилянська академія». - Київ : КМ Academia, 1995. –	**2 год., 3 год.**	

				307 с. 12. Ушкалов Л. Література і філософія : доба українського бароко. – Харків : Майдан, 2014. – 414 с. 13. Франко І. Поза межами можливого ; Що таке поступ? ; Одвертий лист до галицької української молодежі / Іван Франко ; [за загальною редакцією Лариси Івшиної ; упорядники: Ігор Сюндуков, Марія Томак, Надія Тисячна]. – Київ : Українська прес-група, 2012. – 79 с. 14. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К., 1992. URL: http://litopys.org.ua/chyph/chyph.htm 15. Шлемкевич М. Загублена українська людина / М. Шлемкевич. – Нью-Йорк: [Ключі], 1954. – 157 с. – (Життя і мисли ; кн. 2). URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/25519/file.pdf 16. Юркевич П. Вибране / Памфіл Юркевич ; [переклад з російської В.П. Недашківського]. – Київ : Абрис, 1993. – 397 с. 17. Яворський С. Філософські твори : у трьох томах / редколегія : І.В. Паславський (відповідальний редактор) ... [та ін.] ; [переклад з латинскої, упорядкування, вступна стаття, коментарі та іменний покажчик І.С. Захари ; Академія наук Української РСР, Інститут філософії, Інститут суспільних наук]. – Київ : Наукова думка, 1992. – 3 т. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Глядацька зала Сковороди. Тарас Лютий. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLlmNukw4oy8JZEfnqdwcTjM2kZKqHn7_q 2. Ідея самовладання у філософії Сковороди. Тарас Лютий. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ua9EDtqzIZU Сковорода: український мудрець. Продовження | Єрмоленко, Лютий. URL: https://www.youtube.com/watch?v=uMpoGdAlLSY		
20.04.2026	**Тема 11. Філософський зміст проблеми буття.** **План:** 1. Метафізика та онтологія: контури історіософських взаємодій. 2. Історико-філософські трансформації в розумінні поняття	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Арістотель. Метафізика (фрагменти) // Читанка з філософії. – К.: Довіра, 1992. – Т.1: Філософія стародавнього світу. – с. 149 – 164. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Aristotle/Metafizyka_frahmenty/ 2. Бергсон А. Вступ до метафізики (фрагменти) / Анрі Бергсон // Слово. Знак. Дискурс : Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів : Літопис, 1996. – С. 55-64. 3. Гайдеґґер М. Буття в околі речей (стаття). - пер. Тарас Возняк. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Heidegger_Martin/Buttia_v_okoli_rechei/ 4. Декарт Р. Метафізичні розмисли / Рене Декарт ; переклад з французької Зої Борисюк та Олега Жупанського. – Київ : Юніверс,	**2 год.,** **2 год.**	

	буття. 3. Буття людини як єдність природного, духовного та соціального. 4. Просторово-часовий вимір буття. ***Ключові поняття до теми:*** Буття, небуття, суще; монізм, дуалізм, плюралізм; буття духовного, буття природи; ідеалізм, спіритуалізм, матеріалізм, натуралізм, механіцизм, фізикалізм, біхевіоризм; простір, час, рух, розвиток, порядок, хаос, цілісність, реальність і дійсність, субстанція.			2000. – 298, [2] с. 5. Кромпєц М. Метафізика. Нарис теорії буття. – Суми СумДУ, 2011. URL: https://lib.sumdu.edu.ua/library/docs/Books/metafizika.pdf 6. Мондін Б. Онтологія і метафізика / Баттіста Мондін ; переклад з італійської Богдана Завідняка. - Жовква : Місіонер, 2010. – 282 с. 7. Мулярчук Є. На межі буття : філософія конечності людського буття та етика / Євген Мулярчук ; Національна академія наук України, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди. - Київ : [б.в.], 2012. – 174 с. 8. Сафонік Л. Буттєвість сенсу людського життя / Лідія Сафонік. – ЛНУ ім. Івана Франка. – Львів, 2016. – 350 с. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Лоуренс Краусс: Прихована реальність - найвеличніша історія, яку коли-небудь розповідали... Поки що. URL: https://www.youtube.com/watch?v=3QRGyCaoq_M&t=3936s 2. На основі перегляду подумати над питанням: Якою є наша реальність насправді? 3. Час під час війни: як ми його проживаємо? URL: https://www.youtube.com/watch?v=Y2q1w65P7UE		
27.04.2026	**Тема 12. Проблема пізнання у філософській гносеології.** **План:** 1. Предмет та ключова проблематика гносеології. Поняття знання і пізнання. 2. Генеза поглядів на проблему пізнання у процесі розвитку філософії. 3. Типи, види, рівні та форми знання. 4. Проблема істини та її основні концепції. ***Ключові поняття до теми:*** Гносеологія, епістемологія, наука, знання, пізнання, суб'єкт та об'єкт пізнання, наукова	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Вілбер К. Трамп і епоха постправди / Кен Вілбер ; у перекладі Миколи Климчука. – Львів : Terra incognita, 2019. – 135 с. 2. Декарт Р. Міркування про метод. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3061/1/%D0%94%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%20%D0%A0..pdf 3. Енцикліка Fides et ratio Святішого Отця Йоана Павла II про співвідношення віри й розуму. URL: http://dds.edu.ua/ua/articles/2/duhovna-svitlytsa/rik-viry-2012-2013/1115-fides-et-ratio.html 4. Кант І. Відповідь на питання: що таке просвітництво? URL: https://vpered.wordpress.com/2019/07/04/kant-erklarung/ 5. Кант І. Критика чистого розуму / Іммануїл Кант. ; пер. з нім. та примітки Ігоря Бурковського. – К. : Юніверс, 2000. – 500 с. 6. Карась А. Реальність у класичній та некласичній епістемології та її переусвідомлення. – Вісник Львівського університету. Філософські науки, 2007. - Вип. 10. - С .41–52. URL: http://fs-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/10_2007/6.pdf	**2 год.,** **2 год.**	

	картина світу, теорія, гіпотеза, істина, здоровий глузд, скептицизм, релятивізм, догматизм, агностицизм; відчуття, сприйняття, уявлення; поняття, судження, умовивід; фантазія, емоції, інтуїція, творчість; верифікація, фальсифікація; чуттєвість, розум; явище, річ в собі.			7. Кравець М. Проблема пізнання та самопізнання в історії філософії : збірник наукових праць / Мирослав Кравець. - Львів : Ліга-Прес, 2012. – 142 с. 8. Ланюк Є. Постправда і постлюдство. URL: https://zbruc.eu/node/64267 9. Мінаков М. Історія поняття досвіду : монографія / М.А. Мінаков ; Національний університет "Києво-Могилянської академії". - Київ : Парапан, 2007. – 378 с. 10. Петрушенко В. Епістемологія як філософська теорія знання / В.Л. Петрушенко ; Міністерство освіти і науки України, Державний університет "Львівська політехніка". - Львів : Видавництво Державного університету "Львівська політехніка", 2000. – 295 с. 11. Сакун А. Евристика сучасності : знання, інновація, творчість : монографія /А.В. Сакун. - Київ : Книга, 2015. – 351 с. 12. Саноцька Н. Контури постправди в інформаційному суспільстві. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11467/Sanotska%20N%20Ya.pdf?sequence=1&isAllowed=y 13. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/Melnyk60h84-2016-ilovepdf-compressed.pdf ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. "Медитації" Р.Декарта з Олегом Хомою. Ч.1/2 URL: https://www.youtube.com/watch?v=_rBxU8m_xlo 2. "Медитації" Р.Декарта з Олегом Хомою. Ч.2/2 URL: https://www.youtube.com/watch?v=xF6sr1RA4Aw 3. Кант: свобода, кіборги, повноліття розуму | Єрмоленко, Кебуладзе. URL: https://www.youtube.com/watch?v=yXR9O1AkiyM Олександр Фільц. Справжня назва міста Львова. URL: The real name of the city of Lviv | Oleksandr Filts | TEDxLviv (youtube.com)		
04.05.2026	**Тема 13. Проблема суспільства у соціальній філософії та філософії історії** **План:** 1. Філософські засади суспільного життя. Ідея природного стану та соціального договору в	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Арістотель. Політика. – пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. - 239 с. URL: http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm 2. Арон Р. Вступ до філософії історії: Есе про межі історичної об'єктивності. - Київ: Український центр духовної культури, 2005. - 580 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Aron_Raymond/Vstup_do_filosofii_istorii/ 3. Агеєва В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини. – К. : Віхола, 2022. – 360 с.	**2 год., 2 год.**	

	концепціях Т. Гоббса та Дж. Локка. 2. Свобода як благо і випробування для людини, її позитивний та негативний виміри (І. Берлін). 3. Ідея соціальної справедливості в концепції Дж. Ролза. 4. Специфіка конструювання історичної дійсності та відповідальність за цей процес (К. Ясперс). ***Ключові поняття до теми:*** Спільнота, соціальна група, маса, еліта, стратифікація, соціальна мобільність, утопії, антиутопії, прогрес, інформаційне, індустріальне та постіндустріальне суспільство, сім'я, рід, плем'я, етнос, нація, прогрес, суспільні відносини, соціальні конфлікти			4. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізму. – пер. В. Морозов. – К.: Критика, 2001. – 276 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Anderson_Benedict/Uiavleni_spilnoty.pdf? 5. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій / В.П. Андрущенко, М.І. Михальченко. – Київ : Генеза, 1996. – 368 с. 6. Апель К.-О. Обґрунтування етики відповідальності // Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. – К.: Либідь, 1996. – С. 46 – 60. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Apel_Karl-Otto/Obgruntuvannia_etyky_vidpovidalnosti.pdf? 7. Бауман З., Донскіс Л. Плинне зло. Життя без альтернатив. К. : Дух і Літера, 2017. – 216 с. 8. Берлін І. Дві концепції свободи. – с. 177-193 // Ісая Берлін. Чотири есе про свободу. – К. : Основи, 1994. – 272 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2016/Berlin_1994_272.pdf 9. Бойченко М. Системний підхід у соціальному пізнанні : ціннісні та функціональні аспекти : монографія / Михайло Іванович Бойченко ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ : Промінь, 2011. – 319 с. 10. Бурдьє П. Практичний глузд / П'єр Бурдьє ; переклад з французької Оксани Йосипенко, Сергія Йосипенка, Андрія Дондюка ; за редакцією Сергія Йосипенка. - Київ : Український центр духовної культури, 2003. – 528 с. 11. 12. Гергун А. Глобальна справедливість : контроверза універсалізму та партикуляризму / Артем Гергун. – Київ : Наукова думка, 2016 . – 213 с. 13. Гоббс Т. Левіафан. Пер. з англ. - К.; Дух і Літера, 2000.- 606 с. URL: http://aps-m.org/wp-content/uploads/2017/03/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B1%D1%81.pdf 14. Гобсбаум Е. Вступ: винаходження традицій. – с. 12-28 // Винайдення традиції / За ред. Е. Гобсбаума та Т. Рейнджера; Пер. з англ. – К. : Ніка-Центр, 2005. – 448 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hobsbawm_Eric/Vstup_vynakhodzhennia_tradytsii.pdf? 15. Грін Т.Г. Про різні значення слова свобода у зв'язку з волею та моральним поступом людства // Лібералізм. Антологія. – К., 2002. –С.		

				441-458. 16. Грушевський М. Історія й її соціально-виховуюче значіння. – с. 267-278 // Грушевський М.С. Твори: У 50 т. / Редкол.: П.Сохань, Я .Дашкевич, І.Гирич та ін.; Голов., ред. П.Сохань. – Львів: Світ, 2002 – Т. 4. Кн. І: Серія "Суспільно-політичні твори (доба Української Центральної Ради березень 1917– квітень 1918)". – 2007. – 432 с. URL: http://hrushevsky.nbuv.gov.ua/cgi-bin/hrushevsky/person.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21STR=0000434 17. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. – Київ : Ніка-Центр, 2012. – 262 с. 18. Донцов Д. Націоналізм. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2006. – 236 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Dontsov/Natsionalism.pdf? 19. Єрмоленко В. Плинні ідеології : ідеї та політика в Європі XIX-XX століть / Володимир Єрмоленко ; [відповідальний редактор М.В. Попович ; Національний університет "Києво-Могилянська академія"]. – Київ : Дух і літера, 2020. – 477 с. 20. Зашкільняк Л. Методологія історії : від давнини до сучасності. – Львів : Львівський державний університет імені Івана Франка, 1999. – 227 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Metodolohiia_istorii_vid_davnyny_do_suchasnosti.pdf? 21. Колінгвуд Р. Ідея історії / Пер. з англ. О. Мокровольський. – К.: Основи, 1996. – 615 с. URL: http://litopys.org.ua/colin/colin.htm 22. Локк Дж. Два трактати про правління; переклав з англійської : Павло Содомора. - Київ : Наш формат, 2020. – 308 с. 23. Платон. Держава / Платон ; пер. з давньогр. Д. Коваль. – К. : Основи, 2000. – 355 с. 24. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги / Карл Поппер ; пер. з англ. Олександр Коваленко, Олександр Буценко. – Київ : Основи, 1994. – 2 т. 25. Поппер К. Злиденність історицизму : Пер. з англ. – К. : Абрис, 1994. – 192 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Popper_Karl/Zlydennist_istorytsyzmu_vyd_1994.pdf? 26. Ролз Дж. Теорія справедливості / Дж. Ролз ; пер. з англ. О. Мокровольський. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи». – 2001. – 822 с.		

				27. Свендсен Л. Філософія свободи – пер. з норвезьк. – Львів : Видавництво Анетти Антоненко ; К. : НікаЦентр, 2016. – 336 с - URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Svendsen_Lars/Filosofiia_svobody.pdf 28. Стівенсон Б. Судити по совісті. Історія про справедливість і спокуту / Браян Стівенсон ; пер. з англ. М. Антонович. – К. : Наш формат, 2017. – 352 с. 29. Тойнбі А. Дослідження історії. – К. : Основи, 1995. – 2 т. – Т. 1. Скорочена версія томів I-IV Д.Ч. Сомервелла / переклав з англійської Віктор Шовкун – Т. 2. Скорочена версія томів VII-X Д.Ч. Сомервелла / переклали з англійської В. Митрофанов, П. Таращук. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Єрмоленко В., Огаркова Т. Бути всередині історії - що це означає? https://www.youtube.com/watch?v=so--s-TZewg 2. Дискусія за книжкою «За лаштунками імперії». Віра Агеєва, Ростислав Семків. URL: https://www.youtube.com/watch?v=LbH-8qTndsI 3. Культурні основи російської війни проти України: що варто розуміти журналістам. Володимир Єрмоленко. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ss0d-6HpbiU 4. Майкл Сендел. Справедливість. Курс лекцій. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLYCS-PXzx5B1JNTy6XClXRJJgCVU7tDgK		
11.05.2026	**Тема 14. Свідомість як філософська проблема** **План:** 1. Проблема, сутність та ознаки свідомості. Міждисциплінарний характер наукових студій про природу свідомості. 2. Концепції походження та підходи до тлумачення природи свідомості. 3. Ідея несвідомого у	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Богачов А. Досвід і сенс – Київ: Дух і літера, 2011. – 333 с. 2. Гуссерль Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії. – пер. Вахтанґа Кебуладзе – Харків: Фоліо, 2020. – 348 с. 3. Гуссерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. – К. : ППС-2002, 2009. – 356 с. 4. Гуссерль Е. Картезіанські медитації. Вступ до феноменології. – пер. Андрія Вахтеля. – К. : Темпора, 2021. – 304 с. 5. Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія. Вступ до феноменологічної філософії // Філософська думка. – 2002. - № 3. – С. 134-149. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Husserl_Edmund/Kryza_yevropeiskykh_nauk.pdf? 6. Кайку М. Фізика майбутнього. Як наука вплине на долю людства і	**2 год., 2 год.**	

	психоаналітичній філософській традиції (З. Фройд, К.Г. Юнг). 4. Тлумачення природи свідомості в аналітичній філософії (Т. Нагель, Д. Денет, Дж. Серль, Д. Чалмерс, Ф. Джексон, Д. Девідсон). ***Ключові поняття до теми:*** Інтенціональність, феноменологічна редукція, мова і мовлення, самосвідомість, несвідоме, Ід, Его, Супер-Его, архетипи, суб'єктивний досвід.			змінить наше повсякденне життя у XXI сторіччі. – Переклала з англ. Анжела Кам'янець. – Львів: Літопис, 2013. – с. 95-123. URL: https://batrachos.com/sites/default/files/pictures/Books/Kayku_2013_Fizyka_maibutnoho.pdf 7. Кебуладзе В. Феноменологія. Навчальний посібник. – ППС : 2002, 2005. – 118 с. 8. Кебуладзе В. Феноменологія досвіду / Вахтанг Кебуладзе. – Київ : Дух і літера, 2012. – 278 с. 9. Кошарний С. О. Феноменологічна концепція філософії Е. Гуссерля: критичний аналіз. – К. : Український Центр духовної культури, 2005. – 372 с. 10. Нагель Т. На що схоже бути кажаном? (стаття). URL: https://sites.google.com/view/yuri-oliynyk/%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%8F/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8/%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%B5%D0%BB%D1%8C-%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D1%89%D0%BE-%D1%81%D1%85%D0%BE%D0%B6%D0%B5-%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%B8-%D0%BA%D0%B0%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%BC 11. Фройд З. Вступ до психоаналізу; [переклад з німецької Петра Таращука]. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2015. – 478 с. URL: https://aps-m.org/wp-content/uploads/2017/03/Vstup_do_psykhoanalizu.pdf 12. Фройд З. Невпокій в культурі / Зигмунд Фройд ; переклав з німецької Юрко Прохасько. – Львів : Апріорі, 2021. – 118, [1] с. 13. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме; з німецької переклала Катерина Котюк; науковий редактор українського видання Олег Фешовець. – Львів : Астролябія, 2013. – 587 с. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Феноменологія з Вахтангом Кебуладзе. URL: https://www.youtube.com/watch?v=MwqBBIhhdtM 2. Гуссерль: Революція в Мисленні XX століття. URL: https://www.youtube.com/watch?v=P-Jh8t6IWH8 3. Менжулін В., Єрмоленко В. ЮНҐ: архетипи, анти-Фройд, колективне несвідоме. URL: https://www.youtube.com/watch?v=VAf6sGiExvY&t=23s		

18.05.2026	**Тема 15. Природа цінностей у філософській аксіології.** **План** 1. Поняття, природа та основні види цінностей. 2. Структурні компоненти філософської аксіології: філософія культури, етика, естетика, філософія релігії. 3. Культура і цивілізація. Проблема кризи культури у філософії XX ст. Поняття масової культури в Х. О.-і-Гассета. ***Ключові поняття до теми:*** Філософія культури, етика, естетика, філософія релігії, культура і цивілізація, масова культура, істина, добро, краса, сенс життя, ідеал, щастя.	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Апель К.-О. Дискурс і відповідальність : проблема переходу до постконвенціональної моралі / Карл-Отто Апель ; переклад з німецької В.М. Купліна. – Київ : Дух і літера, 2009. – 429 с. 2. Арендт Г. Айхман в Єрусалимі. Розповідь про банальність зла. – К. : Дух і Літера, 2021. – 376 с. 3. Арістотель. Нікомахова етика / Переклав з давньогрецької Віктор Ставнюк. – К.: «Аквілон-Плюс», 2002. – 480 с. URL: http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf 4. Бауман З. Моральна сліпота : втрата чутливості у плинній сучасності / Зиґмунт Бауман, Леонідас Донскіс ; переклад з англійської Олександра Буценка. – Київ : Дух і Літера, 2014. – 271 с. 5. Єрмоленко В. Що таке українська культура? URL: https://www.facebook.com/share/p/1AAEeph4AU/ 6. Йонас Г. Принцип відповідальності : у пошуках етики для технологічної цивілізації / Ганс Йонас ; переклад з німецької : Анатолій Єрмоленко, Володимир Єрмоленко. – Київ : Лібра, 2001. – 400 с. 7. Макінтайр Е. Після чесноти. – К. : Дух і літера, 2002. – 436 с. 8. Ніцше Ф. По той бік добра і зла (прелюдія до філософії майбутнього) ; Генеалогія моралі / Фрідріх Ніцше ; пер. з нім. Анатолій Онишко. – Львів : Літопис, 2002. – 319 с. 9. Ортеґа-і-Ґассет Х. Бунт мас. Пер. з іспанської Вольфрама Бурггардта. - С. 15-139 // Ортега-і-Гасет, Х. - Вибрані твори. – К.: Основи, 1994. – 424 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1950/file.pdf 10. Сковорода Г. Розмова п’яти подорожніх про істинне щастя в житті. URL: http://sites.utoronto.ca/elul/Skovoroda/Rozmova5.pdf 11. Тейлор Ч. Етика автентичності / Чарльз Тейлор ; пер. з англ. і заг. ред. Андрій Васильченко. – Київ : Дух і літера, 2013. – 125 с.	**2 год.,** **2 год.**	

				Рекомендовані відеоматеріали: 1. Європа живе з думкою, що зла треба уникати. Володимир Єрмоленко. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ug1zyZIH9Xc 2. Вахтанґ Кебуладзе: «Не тільки Україні треба Європа, а й Європі — Україна». URL: https://www.youtube.com/watch?v=NbCXT7t-YPk 3. Володимир Єрмоленко. Добро і зло: Мефістофель як культурний персонаж. URL: https://www.youtube.com/watch?v=qPnJy9KCmnE 4. Російський бестіарій: анатомія зла. Єрмоленко, Кебуладзе. URL: https://www.youtube.com/watch?v=8a_VqUMcx-I		
25.05.2026	**Тема 16. Філософська антропологія про природу людського буття.** **План:** 1. Філософська антропологія як основа наук про людину. Людина як єдність біологічного й соціального. 2. Основні теорії антропогенезу (креаційна, еволюційна, космічна). 3. Тлумачення природи людини в історії філософії. 4. Екзистенційні проблеми людського існування: життя і смерті, свободи і відповідальності, покликання і сенсу. ***Ключові поняття до теми:*** Людина, особа, персона, індивід, індивідуальність, особистість, повсякденне, трансцендентне,	**Лекція, Самостійна робота**		***Рекомендована література:*** 1. Грані людського буття : позитивні та негативні виміри антропокультурного : [монографія] / [Є.І. Андрос ... [та ін.] ; Національна академія наук України, Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди. - Київ : Наукова думка, 2010. – 349 с. 2. Калуга В. Грані самопізнання та ідентифікації людини : монографія / В.Ф. Калуга. - Київ : Компринт, 2013. – 290 с. 3. Кравець М. Проблема пізнання та самопізнання в історії філософії : збірник наукових праць /Мирослав Кравець. - Львів : Ліга-Прес, 2012. – 142 с. 4. Людина в сучасному світі : колективна монографія : в трьох книгах / за загальною редакцією В.П. Мельника ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівський національний університет імені Івана Франка, Інститут соціогуманітарних проблем людини Західного наукового центру Національної академії наук України. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 3 кн. 5. Лой А. Філософська антропологія і практична філософія. http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28587/04-Loy.pdf?sequence=1 6. Людина в сучасному світі : колективна монографія : в трьох книгах / за загальною редакцією В.П. Мельника ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівський національний університет імені Івана Франка, Інститут соціогуманітарних проблем людини Західного наукового центру Національної академії наук України. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 3 кн. 7. Людина в сучасному світі : соціально-філософський та культурно-антропологічний виміри : монографія / Є.В. Більченко ... [та ін.]. – Київ : Інститут культурології НАМ України, 2020. – 350, [1] с. 8. Пазенок В. Людина і всесвіт : до проблеми формування сучасної	**2 год., 2 год.**	

	соціалізація, екзистенція, ідентичність, автентичність, свобода, відповідальність, гідність, емпатія, солідарність, довіра, сенс, абсурд, комунікація.			світоглядної культури / В.С. Пазенок. - Київ : Знання України, 2015. – 98 с. 9. Ситник О. Культурна антропологія : походження людини і суспільства : посібник для студентів / Олександр Ситник ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівський національний університет імені Івана Франка. - Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 179 с. 10. Слотердайк П. Критика цинічного розуму. Переклад з німецької Андрія Богачова. – К.: Тандем, 2002. - 544 с. 11. Федорика Д. Філософія дару : збірник есеїв / Дам'ян Федорика ; [переклад з англійської Олексій Панич]. – Львів : Видавництво Українського католицького університету, 2017. – 247 с. 12. Франс де Вааль. Наша внутрішня мавпа : двояка природа людини / Франс де Вааль ; з фотографіями автора ; [переклад Ірини Михайлової]. – Київ : Альпіна паблішер, 2021. – 372 с. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Ігор Козловський. Екзистенційний інтелект. Лекція 1 / 8 філософська школа. URL: https://www.youtube.com/watch?v=hnjvULGlr5g 2. Ігор Козловський про сенс життя і сутність віри. URL: https://www.youtube.com/watch?v=mMeuTk7HrAw&t=150s		
11,18.02.2026	**Тема 1. Поняття світогляду та його історичні типи** **План:** 1. Поняття світогляду, його структура та функції. 2. Міфологія як колиска людської цивілізації. Міфотворчість у сучасному світі. 3. Особливості релігійного типу світогляду. 4. Наукове пізнання як вид духовної практики. ***Ключові поняття до***	**Семінар**		***Рекомендована література:*** 1. Бостром Н. Суперінтелект. Стратегії і небезпеки розвитку розумних машин. – К.: Наш формат, 2020. – 408 с. 2. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд: для чого ми живемо і яке наше місце у світі. – під ред. М.А. Жукалюка. – Львів, МБФ, 2008, Т.1. – 416 с. URL: https://issuu.com/svyatoslavlobas/docs/_____.___ 3. Гудінг Д., Леннокс Дж. Людина та її світогляд: у пошуках істини і реальності. – під ред. М.А. Жукалюка. – К. : УБТ, 2008, Т.2. – 416 с. URL: https://issuu.com/svyatoslavlobas/docs/_____.____131e54aa06053a 4. Мірча Е. Священне і мирське. – К. : Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2001. – 116 с. URL: https://www.svit.in.ua/kny/Eliade_svia.pdf 5. Кайку М. Фізика майбутнього. Як наука вплине на долю людства і змінить наше повсякденне життя у XXI сторіччі. – Переклала з англ. Анжела Кам'янець. – Львів: Літопис, 2013. – 432 с. URL: https://batrachos.com/sites/default/files/pictures/Books/Kayku_2013_Fizyka_	**2 год.**	

	теми: Світогляд, світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння, знання, цінності, міф, релігія, філософія, наука, картина світу.			maibutnoho.pdf 6. Карась А. Міфотворчість як соціокультурна проблема розуміння і раціональности // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Філософія, політологія. – 2001. Вип. 33. – С. 25 – 38. 7. Кемпбелл Дж. Тисячоликий герой. – Terra incognita, 2020. – 416 с. 8. Мельник В. Філософія. Наука. Техніка : Методолого-світоглядний аналіз / В.П. Мельник : монографія – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 592 с. 9. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. К.: Обереги, 1992. Розд. 2. 10. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. К.: Обереги, 2003. – 144 с. 11. Філософія як рефлексія духу : навчальний посібник / Людмила Рижак. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 640 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/Ryzhak-L.-Filosofiia-iak-refleksiia-dukhu-navchal-nyy-posibnyk.pdf 12. Ясперс К. Чотири процеси змін світоглядних форм – с. 40-54 // Карл Ясперс. Психологія світоглядів. – 3 нім. пер. О. Кислюк, Р. Осадчук. – К.: Юніверс, 2009. – 464 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Jaspers_Karl/Psykholohiia_svitohliadiv.pdf? ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Конфлікт цивілізацій – чи справді він відбувається? URL: https://www.youtube.com/watch?v=99WxgLtNjoY&t=0s 2. Наталія Кривда. Вступ до міфології. URL: https://www.youtube.com/watch?v=8NYVaIX1DQs&t=2432s 3. Політична міфологія: як визначити та протистояти маніпуляціям | Наталія Кривда | TEDxKNU (youtube.com) 4. Ігор Козловський. На які питання відповідає релігія | CEO Club. URL: https://www.youtube.com/watch?v=V8GdTCI4ne8 5. Робот Софія – інтерв'ю з творцем. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YKsBX53qzEA 6. Нік Бостром. Що станеться, коли наші комп'ютери стануть розумнішими за нас? URL: https://www.youtube.com/watch?v=MnT1xgZgkpk 7. Родні Брукс. Чому ми покладатимемося на роботів? URL: https://www.ted.com/talks/rodney_brooks_why_we_will_rely_on_robots?hasSummary=true&language=uk		

25.02.2026, 04.03.2026	**Тема 2. Філософія як теоретична форма світогляду** **План:** 1. Виникнення філософії в контексті розвитку духовної культури людства. 2. Критичне мислення як основа філософської рефлексії. 3. Філософія та наука: проблема взаємозв'язку. 4. Структура філософського знання: основні галузі сучасної філософії. ***Ключові поняття до теми:*** Філософія, мудрість, рефлексія, система "людина-світ", поняття, ідеї, метод, трансценденція,, онтологія, гносеологія, філософська антропологія, логіка, етика, естетика, аксіологія, феноменологія, герменевтика, діалектика.	**Семінар**		***Рекомендована література:*** 1. Вооглайд Ю. Мислити як громадянин. – пер. з естонської О. Сауляк. – 2020. – 444 с. URL: https://vooglaid.org/uk/knyhy/myslyty-yak-hromadyanyn/ 2. Гільдебранд фон Д. Що таке філософія? – пер. з англ. Ю. Підлісний. – Львів: Колесо, 2008. – 244 с. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/Hil-debrand-D.-SHCHo-take-filosofiia.pdf 3. Дельоз Ж., Ґватарі Ф. Що таке філософія? – пер. з фр. Я. Тарасюк. – Львів: Астролябія, 2015. – с. 5-18. URL: https://astrolabium.com.ua/shch_take_filosofija-zhil_deloz.html 4. Забужко О. Філософія і культурна притомність нації. – Доповідь, виголошена на 11-му Конгресі Міжнародної Асоціації Україознавців у Львові в серпні 1993 р. Опубліковано: "Сучасність". – 1994. ч. 3. Режим доступу: http://exlibris.org.ua/zabuzko/r04.html 5. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / пер. з англ. Максим Яковлєв. – 5-те вид. – К. : Наш Формат, 2021. – 480 с. URL: https://nashformat.ua/pdf-preview/myslennya-shvydke-j-povilne-709056 (Частина I «Дві системи»: Вступ, Розділ 1 «Дійові особи історії». – с. 7-34). Аудіокнига: https://www.youtube.com/watch?v=CEp8ystxz3c (Частина I «Дві системи»: Вступ, Розділи 1-9). 6. Карась А. Філософія, її предмет і призначення / Філософія: предмет та історія. – с. 3-38. 7. Кемп П. Переосмислення філософії як сили слова. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. – Випуск 11 (2008). Режим доступу: http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/filos/article/view/991 8. Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянської академії», 2008. – с. 110-123. 9. Кримський С. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? // Запити філософських смислів– К.: Парапан, 2003. - С. 8–21. Доступно	**2 год.**	

				на: http://5fan.ru/wievjob.php?id=23241 10. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. - Мюнхен-Львів, 1995. - розділ 1. Визначення поняття філософії: її предмет, зміст та значення. - с. 24-35. 11. Нідельман Я. Серце філософії. – Львів, 2000. – с.10-29. 12. Петрушенко В. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III—IV рівнів акредитації. – 3-тє видання, перероб. і доповн. – Львів, 2005. 13. Поппер К. Як я розумію філософію? Пер. з нім. за виданням: Popper . Wie ich die Philosophic sehe // Popper K.R. Auf der Suche nach einer besseren Welt. Munchen, 1984. – S. 193–211. 14. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : хрестоматія / Людмила Рижак. – Вид. 3-тє, перероб., доп. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 532 с. 15. Рижак Л. Філософія : підручник / Людмила Рижак. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 650 с. 16. Янарас Х. Нерозривна філософія. – К. : Основи, 2000. – С. 10-36 (Ч 1. Прадавня любов до мудрості). ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 5. Лютий Т. Філософ – це провідник до суспільства особистостей. URL: https://www.youtube.com/watch?v=f-xwy3hu2Is 6. Мироненко Р., Зборовська К. Що таке філософія? Як філософувати? URL: https://www.youtube.com/watch?v=ZpnyDErj_cU 7. Чому лише критичне мислення може врятувати нас від великої людської дурості? URL: https://www.youtube.com/watch?v=5AXRp0W1FX8&t=44s 8. Як запитання змінюють життя? URL: https://www.youtube.com/watch?v=gjZVDupD_xo&t=247s		
11,18.03.2026	**Тема 3. Становлення та розвиток філософії в античному світі** **План:** 1. Космоцентричний характер давньогрецької філософії як способу повсякденного переживання гармонійності світу.	**Семінар**		***Рекомендована література:*** 1. Авреліій М. Наодинці з собою. – пер. з грецької Р. Паранько. – Львів : Апріорі, 2018. – 184 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Avrelii_Mark/Naodyntsi_z_soboiu.pdf? 2. Адо П. Що таке антична філософія? / Переклад з французької С.Л. Йосипенка. – К: Новий Акрополь, 2014. – 428 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ado_Pier/Scho_take_antychna_filosofiia7/ 3. Арістотель. Нікомахова етика; переклав з давньогрецької В. Ставнюк. – Київ : Аквілон-плюс, 2002. – 479 с. URL:	**2 год.**	

	2. Досократична філософська традиція: поняття про архе. Іонійська, піфагорейська, елейська, атомістична та софістична філософські системи. 3. Антропоцентризм філософії Сократа. 4. Природа матеріального та ідеального в тлумаченні Платона й Арістотеля. 5. Філософські школи Давнього Риму: стоїки, епікурейці, скептики, неоплатоніки. ***Ключові поняття до теми:*** Космоцентризм, логос, архе, калокагатія, діалектика, маєвтика, іронія, ідея, річ, матерія, форма, щастя.			http://am.history.univ.kiev.ua/Nikomakhova_etyka.pdf 4. Арістотель Політика; переклав з давньогрецької О. Кислюк. - Київ : Основи, 2000. – 238 с. 5. Боецій С. Розрада від філософії. – пер. з лат. А. Содомора. – К. : Основи, 2002. – 146 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Boetsii_Severyn/Rozrada_vid_filosofii.pdf? 6. Діалоги / Платон ; переклали з давньогрецької Йосип Кобів ... [та ін.] ; [передмова Володимира Кондзьолки]. – Київ : Основи, 1995. – 392 с. 7. Епіктет. Енхейридіон і фрагменти. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліяна Середяка, 1976. – 103 с. URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/476/file.pdf 8. Кондзьолка В. Нариси історії античної філософії. – Львівський університет ім. І. Франка. – Львів, 1993. – 259 с. 9. Кондзьолка В. Філософія і її історія /В.В. Кондзьолка. – Львів, 1996. – 167 с. 10. Лопес Г., Пільюччі М. Нові стоїки. 52 уроки для наповненого життя. – пер. Кушнір Д., Яцюк Н. – К. : Лабораторія, 2023. – 336 с. 11. Платон. Апологія Сократа. – С. 21-51 // Платон. Діалоги. – Харків : Фоліо, 2008. – 349 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Plato/Apolohia_Sokrata.pdf 12. Платон. Бенкет. URL: https://royallib.com/book/platon/benket.html 13. Платон. Діалоги. – переклали з давньогрецької Йосип Кобів ... [та ін.] ; [передмова Володимира Кондзьолки]. – Київ : Основи, 1995. – 392 с. 14. Сенека Л. Моральні листи до Луцилія. – пер. А. Содомори. – Львів : Апріорі, 2017. – 552 с. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=9115 15. Татаркевич В. Історія філософії : [у трьох томах : пер. з польськ.] / Владислав Татаркевич ; [переклад з польської А. Шкраб'юка]. - Львів : Свічадо, 1997-1999. – 3 т. 16. Туренко В. Між земним і небесним: тексти піфагорійців / Віталій Туренко; МОН України, КНУ ім. Т. Шевченка. – К. : Дух і літера – 703 с. 17. Чижевський Д. Антична філософія в конспективному вигляді : лекції читані в Богословсько-педагогічній академії УАПЦ в Мюнхені. – Кіровоград, 1994. – 71 с. ***Рекомендовані відеоматеріали:***		

				1. Зборовська К. Стоїцизм як мистецтво жити. Курс лекцій. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLYCS-PXzx5B30sohx9IuPac88zuwjNb08		
25.03.2026, 01.04.2026	**Тема 4. Філософія епохи середніх віків. Гуманістична спрямованість ренесансної філософії** **План:** 1. Теоцентричний характер середньовічної філософії. Поняття апологетики, патристики і схоластики. 2. Філософія Аврелія Августина. Тлумачення сутності Бога та природи часу. Проблема свободи волі та предестинації. 3. Тома Аквінський про докази існування Бога. Принцип гармонії віри і розуму. Проблема універсалій. 4. Антропоцентричний та гуманістичний характер філософії епохи Ренесансу (М. Фічіно, Дж. Мірандола). 5. Натурфілософські та	**Семінар**		***Рекомендована література:*** 1. Абеляр П. Історія моїх страждань ; Утішне послання до друга ; Листування Абеляра й Елоїзи ; Ісповідь віри Елоїзі / пер. з лат. Р. Паранько. - Львів : Літопис, 2004. – 131 с. 2. Августин Аврелій. Сповідь. / Пер. З лат. Ю. Мушака. – Київ, Основи, 1999. – 319 с. URL: http://194.44.152.155/elib/local/sk750294.pdf 3. Бонавентура. Путівник мислі до Бога : про приведення мистецтв до богослов'я / Бонавентура ; переклад з латинської мови, вступ, коментарі : Ірина Піговська. – Львів : Видавництво Українського католицького університету, 2014. – 169 с. 4. Захара І. Середньовічна філософія. – с. 179 – 264. // Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів : Видавництво ЛБА, 1997. – 398 с. 5. Захара І. Філософія доби Відродження. – С. 265-286. // Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів : Видавництво ЛБА, 1997. – 398 с. 6. Кондзьолка В. Історія середньовічної філософії : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / В.В. Кондзьолка. – Львів : Світ, 2001. – 318 с. 7. Коплстон Ф. Середньовічна філософія / Фредерік Коплстон ; переклад з англійської Артема Колесника. – К. : [б.в.], 1997. – 155с. 8. Ле Ґофф Ж. Середньовічна уява : есеї. – пер. з фр. Ярема Кравець. – Львів : Літопис, 2007. – 346 с. 9. Мак'явеллі Н. Державець. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Machiavelli_Niccolo/Derzhavets.pdf 10. Пашук А. Нариси з історії філософії середніх віків : підручник для студентів вищих навчальних закладів : академічний курс /А.І. Пашук. – К. : Ін Юре, 2007. – 712 с. 11. Пашук А.І. Філософія епохи Відродження. – С. 533-705. // Пашук А. І. Нариси з історії філософії середніх віків: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 712 с. 12. Петрушенко В. Л. Філософія Відродження. – С. 99-116. //	**2 год.**	

	пантеїстичні ідеї мислителів доби Відродження (М. Кузанський, М. Коперник, Дж. Бруно, Г. Галілей). ***Ключові поняття до теми:*** Маніхейство, предестинація, теодицея, єресь, інквізиція, догмат, християнство, монотеїзм, теоцентризм, креаціонізм, екзегеза, телеологія, еманація, фідеїзм, універсалії, номіналізм, реалізм. Антропоцентризм, гуманізм, гідність, свобода, секуляризм, тілесність, титанізм, натурфілософія, пантеїзм, геліоцентризм, утопія, апофатичне богослов'я, абсолютний максимум, гілозоїзм.			Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій : Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2011. – 504 с. 13. Рассел Б. Історія західної філософії / Бертран Рассел ; переклали з англійської Юрій Лісняк і Петро Таращук. – К. : Основи, 1995. – 758 с. 14. Рижак Л. Філософія : підручник / Людмила Рижак. – Вид. 2-ге, перероб., доп. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 650 с. 15. Татаркевич В. Історія Філософії: Т. 2 : Філософія Нового часу до 1830 року / Пер. З пол. Я. Саноцький, О. Гірний. – Львів : Свічадо, 1999. – 352 с. 16. Татаркевич В. Середньовічна філософія. – с. 258-385. // Татаркевич В. Історія філософії: Т.1: Антична і середньовічна філософія / Пер. З пол.. А. Шкраб'юка. – Львів: Свічадо, 1997. – 456 с. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 5. Демчук С. Темні віки: яким насправді було Середньовіччя? URL: https://www.youtube.com/watch?v=n3LVm1Mncg0&t=123s 6. На основі перегляду фільму: «Вечірній експрес «Сансет Лімітед» подумати над темою: «Якою є роль віри у трансцендентне в процесі конструювання життєвого сенсу?» URL: https://uakino.club/filmy/genre_drama/5227-vechrny-ekspres-sanset-lmted.html 7. Ренесанс: ерос, пропорція, новий гедонізм. URL: https://www.youtube.com/watch?v=nu-T8NszlwY 8. Дахній А., Мироненко Р. Гуманізм Vs Трансгуманізм.. (Ч1). URL: https://www.youtube.com/watch?v=rECikmV_oHo		
08,15.04.2026	**Тема 5. Філософія Нового часу. Німецька ідеалістична філософія** **План:** 1. Наукова революція XVII ст. та її роль у створенні механіко-матеріалістичної картини світу (І. Ньютон). 2. Емпіризм Ф. Бекона. Вчення про «ідоли» пізнання. Поняття індукції. 3. Раціоналізм Р. Декарта. Принцип методологічного сумніву. Поняття дедукції.	**Семінар**		***Рекомендована література:*** 1. Адо П. Покривало Ізіди. Нарис історії ідеї Природи/ Переклад з французької О. Йосипенко. – К.: Новий Акрополь, 2016. – 470 с. – с. 179-203. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ado_Pier/Pokryvalo_Izidy_Narys_istorii_idei_Pryrody/ 2. Гегель, Ґ. Феноменологія духу / З нім. пер. П. Таращук; Наук ред. пер. Ю. Кушаков. – К: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 548 с. URL: http://aps-m.org/wp-content/uploads/2017/03/Fenomenolohia_Dukhu-1.pdf 3. Гелнер Е. Розум і культура: історична роль раціональності та раціоналізму / Е. Гелнер ; пер. з англ. С. Савченко. – Х. : Акта, 2004. – 298 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Gellner_Ernest/Rozum_i_kultura_istorychna	**2 год.**	

	4. Гносеологічний поворот у критичній філософії І. Канта. 5. Система абсолютного ідеалізму Г. Геґеля. ***Ключові поняття до теми:*** наукова революція, секуляризація, механіко-матеріалістична картина світу, механіцизм, деїзм, матеріалізм, метод пізнання, емпіризм, раціоналізм, сенсуалізм, індукція, дедукція, субстанція, модус, теорія пізнання; критична філософія, «річ у собі», «річ для нас», феномен і явище, агностицизм, розсудок і розум, ідеї, антиномії чистого розуму, діалектика, дух, ідеалізм.			_rol_ratsionalnosti_ta_ratsionalizmu/ 4. Декарт Р. Метафізичні розмисли / Пр. з фр. З. Борисюк та О. Жупанського. – К. : Юніверс, 2000. – 304 с. 5. Декарт Р. Міркування про метод, щоб правильно спрямувати свій розум і відшукати істину в науках (Пер. з фр. В. Адрушка і С. Гатальської). – Київ: «Тандем», 2001. – 101 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3061/1/%D0%94%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%20%D0%A0..pdf 6. Захара І. Філософія Нового часу. Німецька філософія кінця XVIII - початку XIX ст. – с. 286-363. // Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів : Видавництво ЛБА, 1997. – 398 с. 7. Кант І. Відповідь на питання: що таке просвітництво? URL: https://vpered.wordpress.com/2019/07/04/kant-erklarung/ 8. Кант І. Критика чистого розуму / Пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. – К.: Юніверс, 2000. – 504 с. 9. Лисий В. Діалектика як діалог і метод: критерій сутнісної єдності. URL*:* old.filos.lnu.edu.ua › visnyk_16 10. Петрушенко В. Л. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія. – с. 116-162. // Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій : Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2011. – 504 с. 11. Татаркевич В. Історія Філософії: Т. 2 : Філософія Нового часу до 1830 року / Пер. З пол. Я. Саноцький, О. Гірний. – Львів : Свічадо, 1999. – 352 с. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Хома О. «Медитації» Декарта Р. Ч.1/2 URL: https://www.youtube.com/watch?v=_rBxU8m_xlo 2. Хома О. «Медитації» Декарта Р. Ч.2/2 URL: https://www.youtube.com/watch?v=xF6sr1RA4Aw 3. Кант: свобода, кіборги, повноліття розуму | Єрмоленко, Кебуладзе. URL: https://www.youtube.com/watch?v=yXR9O1AkiyM 4. Просвітництво: простір, світло, знання про себе. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Hqv0nmaCPn8 5. Йосипенко С. Геґель та історія філософії сьогодні. URL: https://www.youtube.com/watch?v=-NTMiAr09b8		
22,29.04.2026	**Тема 6. Розвиток філософських ідей у 19 – 20 ст. Поняття некласичної**	**Семінар**		***Рекомендована література:*** 1. Дахній А. Нариси історії західної філософії XIX – XX ст. : навчальний посібник / Андрій Дахній. – Львів : ЛНУ імені І. Франка,	**2 год.**	

	(ірраціональної) філософії **План:** 1. Особливості європейських світоглядних змін на зламі XIX-XX ст. Філософія романтизму як ідейне джерело новітньої філософії. 2. Філософія Ф. Ніцше. Поняття про надлюдину. 3. Ідея несвідомого у психоаналізі З. Фройда. 4. Релігійний та атеїстичний різновиди екзистенціалізму (С. К'єркеґор, К. Ясперс; Ж.-П. Сартр, А. Камю). ***Ключові поняття до теми:*** Філософія романтизму, філософія Просвітництва, ірраціоналізм, екзистенція, сутність та існування людини, межова ситуація, абсурд, сенс життя, воля, інтуїція, антисцієнтизм, нігілізм, надлюдина, смерть Бога, ресентимент.			2015. – 486 с. 2. Захара І. Сучасна світова філософія (XIX – XX ст.) – С. 363-398. // Захара І. Лекції з історії філософії. – Львів: Видавництво ЛБА, 1997. – 398 с. 3. Камю А. Міф про Сізіфа. – пер. О. Жупанського. – Портфель, 2015. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kamiu_Alber/Mif_pro_Sizifa.pdf 4. Ніцше Ф. Так казав Заратустра; Жадання влади / Пер. з нім. А. Онишка, П. Таращука. – К. : Основи, 2003. – 437 с. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printitzip.php?tid=3781 5. Райда К. Екзистенціальна філософія. Традиція і перспективи. – К. : Парапан, 2009. – 328 с. 6. Сартр Ж.-П. Нудота: Роман, п'єси: Пер. з фр. / Передмова та примітки В. І. Фесенко. – Харків: Фоліо, 2006. – 351 с. 7. Северино Е. Сутність нігілізму. – К.: Темпора, 2020. – 688 с. 8. Татаркевич В. Історія філософії: Т. 3: Філософія XIX століття і новітня / Пер. З пол. О. Гірний. – Львів: Свічадо, 1999. – 568 с. 9. Філософія Артура Шопенгауера та сучасність: колективна монографія / [Анатолій Карась ... [та ін.] ; за редакцією Анатолія Карася. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 164 с. 10. Фройд. З. Вступ до психоаналізу : лекції зі вступу до психоаналізу / Зигмунд Фройд ; [переклав з німецької Петро Таращук]. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2021. – 550, [1] с. URL: http://aps-m.org/wp-content/uploads/2017/03/Vstup_do_psykhoanalizu.pdf 11. Ясперс К. До питання німецької провини (уривки). Режим доступу: https://uamoderna.com/images/archiv/28-2020/UM28Jaspers.pdf ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1.Дахній А. Фрідріх Ніцше: від класичного філолога до некласичного філософа. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0KGFntpuvF8 2.Дахній А. Самотність, комунікація, любов: філософія та література екзистенціалізму. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0QkCM0uJopM 3.Камю: екзистенціалізм, сторонній, анти-Сартр. URL: https://www.youtube.com/watch?v=sWp6RTwTm7g 4.Дахній А., Єрмоленко В. К'ЄРКЕҐОР: екзистенція, безодня, віра. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Wy7iuySvMcg&t=684s		

				5.Фройд: ерос, Едип, сни, психоаналіз. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Pg9ybdCQFuE		
06,13.05.2026	**Тема 7. Філософська думка в Україні** **План:** 1. Кордоцентрична спрямованість української філософії та основні періоди її розвитку. 2. Любомудріє як форма духовно-інтелектуальної традиції Русі. «Слово про закон і благодать» Іларіона. 3. Становлення філософії українського духу в Києво-Могилянській академії (І. Гізель, С. Яворський, Т. Прокопович, Г. Кониський, Г. Щербацький). 4. Г. Сковорода як фундатор філософії українського духу. Поняття щастя, самопізнання та «сродної праці». 5. Філософія української національної ідеї. Поняття поступу в концепції І. Франка. ***Ключові поняття до теми:*** амбівалентність ментальності, любомудріє, закон та благодать, етика, антеїзм, антропологія, академічна філософія, сім вільних мистецтв, кордоцентризм, споріднена праця, самопізнання, дві натури і три світи, щастя, свобода,	**Семінар**		**Рекомендована література:** 1. Горський В. Біля джерел : нариси з історії філософської культури України / Вілен Сергійович Горський. - Київ : Києво-Могилянська академія, 2006. – 262 с. 2. Горський В. Історія української філософії : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.С. Горський, К.В. Кислюк. – Київ : Либідь, 2004. – 485 с. 3. Давньоруські любомудри : аналіз творчості давньоруських книжників / Вілен Горський ... [та ін.] – Київ : Видавничий дім «КМ Академія», 2004. – 302 с. 4. Захара І. С. Академічна філософія України (XVII-І полов. XVIII ст.) / І.С. Захара. Львів : Видавництво Львівського національного університету ім. І. Франка, 2000. – 237 [2] с. 5. Захара І. С. Українська філософія : навчальний посібник / І.С. Захара ; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка, Філософський факультет. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 353 с. 6. Кониський Г. Філософські твори : у двох томах : Георгій Кониський ; редколегія : І.С. Захара ... [та ін.] ; [переклад з лат., упорядкування, передмова та примітки М.В. Кашуби ; Академія наук Української РСР, Інститут філософії, Інститут суспільних наук]. – Київ : Наукова думка, 1990. – 2 т. 7. Лисий І. Я. Національно-культурна ідентичність філософії : сім наближень до теми. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2013. – 179 с. 8. Розвиток філософської думки в Україні :навчальний посібник / [Ю.М. Вільчинський ... [та ін.] ; за редакцією Юрія Вільчинського ; Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Інститут прикладної та професійної етики. – Київ : КНЕУ, 2014. – 327 с. 9. Сковорода Г. Розмова про істинне щастя / Г.С. Сковорода ; [переклад українською мовою, примітки В.О. Шевчука]. – Харків : Прапор, 2002. – 270 с. 10. Сковорода Г. Наркіс. Розмова про те: пізнай себе // Григорій Сковорода. Твори в двох томах. Том 1. Поезії, байки, трактати, діялоги. Ред. Олекса Мишанич. Київ: УНІГУ & НАН України, 1994. – с.150-195. Режим доступу: http://swjatoslaws.narod.ru/Narkis.pdf 11. Спадщина Памфіла Юркевича : світовий і вітчизняний контекст :	**2 год.**	

	нація, гідність, національна ідея національна свідомість, поступ.			(збірник наукових статей) / [редакційна колегія : В.С. Горський (відповідальний редактор), І.Я. Лисий, А.Г. Тихолаз] ; Національний університет «Києво-Могилянська академія». - Київ : КМ Academia, 1995. – 307 с. 12. Ушкалов Л. Література і філософія : доба українського бароко. – Харків : Майдан, 2014. – 414 с. 13. Франко І. Поза межами можливого ; Що таке поступ? ; Одвертий лист до галицької української молодежі / Іван Франко ; [за загальною редакцією Лариси Івшиної ; упорядники: Ігор Сюндуков, Марія Томак, Надія Тисячна]. – Київ : Українська прес-група, 2012. – 79 с. 14. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К., 1992. URL: http://litopys.org.ua/chyph/chyph.htm 15. Шлемкевич М. Загублена українська людина / М. Шлемкевич. – Нью-Йорк: [Ключі], 1954. – 157 с. – (Життя і мислі ; кн. 2). URL: https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/25519/file.pdf 16. Юркевич П. Вибране / Памфіл Юркевич ; [переклад з російської В.П. Недашківського]. – Київ : Абрис, 1993. – 397 с. 17. Яворський С. Філософські твори : у трьох томах / редколегія : І.В. Паславський (відповідальний редактор) ... [та ін.] ; [переклад з латинської, упорядкування, вступна стаття, коментарі та іменний покажчик І.С. Захари ; Академія наук Української РСР, Інститут філософії, Інститут суспільних наук]. – Київ : Наукова думка, 1992. – 3 т. ***Рекомендовані відеоматеріали:*** 1. Глядацька зала Сковороди. Тарас Лютий. URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLlmNukw4oy8JZEfnqdwcTjM2kZKqHn7_q 2. Ідея самовладання у філософії Сковороди. Тарас Лютий. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ua9EDtqzIZU 3. Сковорода: український мудрець. Продовження | Єрмоленко, Лютий. URL: https://www.youtube.com/watch?v=uMpoGdAlLSY		

20,27.05.2026	**Тема 8. Проблема суспільства у соціальній філософії та філософії історії** **План:** 1. Філософські засади суспільного життя. Ідея природного стану та соціального договору в концепціях Т. Гоббса та Дж. Локка. 2. Свобода як благо і випробування для людини, її позитивний та негативний виміри (І. Берлін). 3. Ідея соціальної справедливості в концепції Дж. Ролза. 4. Специфіка конструювання історичної дійсності та відповідальність за цей процес (К. Ясперс). ***Ключові поняття до теми:*** Спільнота, соціальна група, маса, еліта, стратифікація, соціальна мобільність, утопії, антиутопії, прогрес, інформаційне, індустріальне та постіндустріальне суспільство,	**Семінар**		***Рекомендована література:*** 1. Арістотель. Політика. – пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. - 239 с. URL: http://litopys.org.ua/aristotle/arist.htm 2. Арон Р. Вступ до філософії історії: Есе про межі історичної об'єктивності. - Київ: Український центр духовної культури, 2005. - 580 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Aron_Raymond/Vstup_do_filosofii_istorii/ 3. Агеєва В. За лаштунками імперії. Есеї про українсько-російські культурні відносини. – К. : Віхола, 2022. – 360 с. 4. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізму. – пер. В. Морозов. – К.: Критика, 2001. – 276 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Anderson_Benedict/Uiavleni_spilnoty.pdf? 5. Андрущенко В. Сучасна соціальна філософія : курс лекцій / В.П. Андрущенко, М.І. Михальченко. – Київ : Генеза, 1996. – 368 с. 6. Апель К.-О. Обґрунтування етики відповідальності // Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. – К.: Либідь, 1996. – С. 46 – 60. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Apel_Karl-Otto/Obgruntuvannia_etyky_vidpovidalnosti.pdf? 7. Бауман З., Донскіс Л. Плинне зло. Життя без альтернатив. К. : Дух і Літера, 2017. – 216 с. 8. Берлін І. Дві концепції свободи. – с. 177-193 // Ісая Берлін. Чотири есе про свободу. – К. : Основи, 1994. – 272 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2016/Berlin_1994_272.pdf 9. Бойченко М. Системний підхід у соціальному пізнанні : ціннісні та функціональні аспекти : монографія / Михайло Іванович Бойченко ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ : Промінь, 2011. – 319 с. 10. Бурдьє П. Практичний глузд / П'єр Бурдьє ; переклад з французької Оксани Йосипенко, Сергія Йосипенка, Андрія Дондюка ; за редакцією Сергія Йосипенка. - Київ : Український центр духовної культури, 2003. – 528 с. 11. 12. Гергун А. Глобальна справедливість : контроверза універсалізму та партикуляризму / Артем Гергун. – Київ : Наукова думка, 2016 . – 213 с. 13. Гоббс Т. Левіафан. Пер. з англ. - К.; Дух і Літера, 2000.- 606 с. URL: https://aps-m.org/wp-	**2 год.**	

	сім'я, рід, плем'я, етнос, нація.			content/uploads/2017/03/%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D0%B1%D1%81.pdf 14. Гобсбаум Е. Вступ: винаходження традицій. – с. 12-28 // Винайдення традиції / За ред. Е. Гобсбаума та Т. Рейнджера; Пер. з англ. – К. : Ніка-Центр, 2005. – 448 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hobsbawm_Eric/Vstup_vynakhodzhennia_tradytsii.pdf? 15. Грін Т.Г. Про різні значення слова свобода у зв'язку з волею та моральним поступом людства // Лібералізм. Антологія. – К., 2002. –С. 441-458. 16. Грушевський М. Історія й її соціально-виховуюче значіння. – с. 267-278 // Грушевський М.С. Твори: У 50 т. / Редкол.: П.Сохань, Я .Дашкевич, І.Гирич та ін.; Голов., ред. П.Сохань. – Львів: Світ, 2002 – Т. 4. Кн. І: Серія "Суспільно-політичні твори (доба Української Центральної Ради березень 1917– квітень 1918)". – 2007. – 432 с. URL: http://hrushevsky.nbuv.gov.ua/cgi-bin/hrushevsky/person.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21STR=0000434 17. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. – Київ : Ніка-Центр, 2012. – 262 с. 18. Донцов Д. Націоналізм. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2006. – 236 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Dontsov/Natsionalism.pdf? 19. Єрмоленко В. Плинні ідеології : ідеї та політика в Європі XIX-XX століть / Володимир Єрмоленко ; [відповідальний редактор М.В. Попович ; Національний університет "Києво-Могилянська академія"]. – Київ : Дух і літера, 2020. – 477 с. 20. Зашкільняк Л. Методологія історії : від давнини до сучасності. – Львів : Львівський державний університет імені Івана Франка, 1999. – 227 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Metodolohiia_istorii_vid_davnyny_do_suchasnosti.pdf? 21. Колінгвуд Р. Ідея історії / Пер. з англ. О. Мокровольський. – К.: Основи, 1996. – 615 с. URL: http://litopys.org.ua/colin/colin.htm 22. Локк Дж. Два трактати про правління; переклав з англійської : Павло Содомора. - Київ : Наш формат, 2020. – 308 с. 23. Платон. Держава / Платон ; пер. з давньогр. Д. Коваль. – К. : Основи, 2000. – 355 с. 24. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги / Карл Поппер ; пер. з		

				англ. Олександр Коваленко, Олександр Буценко. – Київ : Основи, 1994. – 2 т. 25. Поппер К. Злиденність історицизму : Пер. з англ. – К. : Абрис, 1994. – 192 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Popper_Karl/Zlydennist_istorytsyzmu_vyd_1994.pdf? 26. Ролз Дж. Теорія справедливості / Дж. Ролз ; пер. з англ. О. Мокровольський. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи». – 2001. – 822 с. 27. Свендсен Л. Філософія свободи – пер. з норвезьк. – Львів : Видавництво Анетти Антоненко ; К. : НікаЦентр, 2016. – 336 с - URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Svendsen_Lars/Filosofiia_svobody.pdf 28. Стівенсон Б. Судити по совісті. Історія про справедливість і спокуту / Браян Стівенсон ; пер. з англ. М. Антонович. – К. : Наш формат, 2017. – 352 с. 29. Тойнбі А. Дослідження історії. – К. : Основи, 1995. – 2 т. – Т. 1. Скорочена версія томів I-IV Д.Ч. Сомервелла / переклав з англійської Віктор Шовкун – Т. 2. Скорочена версія томів VII-X Д.Ч. Сомервелла / переклали з англійської В. Митрофанов, П. Таращук.		